

**දකුණු ලංකාවේ අතීත ජල කළමනාකරණය පිළිබිඹු කරන “ඌරුසිටා වැව”
ආශ්‍රිත පුරාවිද්‍යාත්මක විමර්ශනයක්**

එච්.එම්.සී. ජයලත්¹

රෝහණයේ පවතින අතීත වාරි කර්මාන්ත අතරින් ඌරුසිටා වැව, ඓතිහාසික වටිනාකමක් සහිත සුවිශේෂී නිර්මාණයකි. රෝහණ දේශයේ අතීත ජල කළමනාකරණය පිළිබිඹු කිරීමෙහිලා “ඌරු සිටා වැව” ආශ්‍රිත පුරාවිද්‍යාත්මක සාක්ෂිවල වැදගත්කම කෙබඳු ද? යන පර්යේෂණ ගැටළුව මෙම අධ්‍යයනයේදී විමර්ශනයට ලක් කෙරේ. එහිදී පුරාවිද්‍යා දත්තයන්ගෙන් ඔබ්බට වූ ප්‍රායෝගික ජල කළමනාකරණයේ සුවිශේෂීතා හඳුනාගෙන අතීත ජල තාක්ෂණය පිළිබඳ තොරතුරු වත්මනට විස්ථාපනය කිරීමෙහිලා මෙය විධිමත් පර්යේෂණයක් වේ. මේ සඳහා තොරතුරු ලබාගැනීමේදී ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය ප්‍රමුඛ වූ අතර පුස්තකාල ගවේෂණය ද යොදා ගන්නා ලදී. ක්ෂේත්‍ර ගවේශණය හා සම්මුඛ සාකච්ඡා මගින් තොරතුරු ලබාගැනීම ද ඓතිහාසික දත්ත ඒකරාශී කිරීම ද සිදු කරන ලදී. දත්ත විශ්ලේෂණයේදී අතීත ජල කළමනාකරණය ප්‍රකට කරවන පුරාවිද්‍යාත්මක අවශේෂ ලෙස පැරණි බිසෝකොටුව හා උමං ජල මාර්ගය ද සොරොව්ව හා නාගරාජ මුරගල ද අතීත වැව් බැම්ම ද හඳුනාගත හැකි විය. වගා අක්කර 3000 ඉක්මවා ප්‍රදේශයකට ජලය සපයන මෙම වැවෙහි ජලයේ පීඩනය හඳුනාගනිමින් ඉන් වැව් බැම්මට වන හානිය අවම කරගනිමින් ජලය පිට කිරීම උදෙසා වර්ග අඩි 36ක පමණ පෘෂ්ඨ වර්ගඵලය සහිත බිසෝකොටුවක් වෙත එකතුවන ජලය උමං ගෛලමය මාර්ග ද්විත්වයක් මගින් සොරොව්ව වෙත ගමන් කරයි. අඩි 08-10 ප්‍රමාණයේ වන තනි කලුගල් කුට්ටි උපයෝගී කරගනිමින් නිර්මාණය කර ඇති සොරොව්වේ විවර දෙක මගින් ජලය පිටකිරීම සිදු කරයි. වැවෙහි තාක්ෂණය හා සබැඳි අස්පර්ෂනීය උරුමයන්ගේ ශේෂයන් ප්‍රතීයමාන කිරීමෙහිලා නාගරාජ මුරගල ද භූමිය පිළිබඳ වූ මනා අවබෝධය හා උචිත තාක්ෂණයේ භාවිතය පෙන්නුම් කෙරෙන අතීතයේ වක්‍රාකාර ලෙස ඉදිකළ මෙහි වැව් බැම්ම ද සුවිශේෂී වේ. විශාල ගෛලමය කුට්ටි සියුම් මිම් අනුව බද්දකොට ජලයේ අධි පීඩනය දරාගත හැකිවන පරිදි නිර්මාණය කළ සොරොව්ව ද එයට ජලය ගෙන එන මාර්ගයන් ද්විත්වය ද පීඩනය දරාගත හැකි පරිදි නිර්මාණය කර ඇත. භූමියේ උන්නතාංශය, ජලය රැස්කිරීම හා ජල පෝෂක ප්‍රදේශ තේරුම් ගනිමින් ස්ථානයට උචිතව වක්‍රාකාරව වැව් බැම්ම ඉදිකිරීම ද සුවිශේෂී වේ. මේ අනුව රෝහණයේ ඌරුසිටා වැව කුළ පවතින පුරාවිද්‍යාත්මක සාක්ෂි මගින් ජල කළමනාකරණය උදෙසා වූ ජලය, ප්‍රභවයන්ගෙන් ලබාගැනීම, ඒකරාශී කරගැනීම හා උචිත පරිදි බෙදාහැරීම කාර්යක්ෂමව සිදුකිරීමට තාක්ෂණයේ භාවිතය මනා සුසංයෝජනයකින් යුතුව සිදුකර ඇති බව පෙන්වාදිය හැකිය.

ප්‍රමුඛ පද : ඌරුසිටා වැව, ජල කළමනාකරණය, උමං ජල මාර්ග, රෝහණ දේශය, නාග මුරගල

¹ ඉතිහාසය හා පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය. hmchamikal@gmail.com